

Koncepce transferu a zhodnocování znalostí AV ČR s důrazem na potenciál společenských a humanitních věd

Shrnutí

Koncepce transferu a zhodnocování znalostí AV ČR poprvé v samostatném dokumentu předkládá strategickou vizi a přehled o nástrojích podpory pro lepší zhodnocování výsledků výzkumu zejména ve společenských a humanitních vědách, a to v podobě prospěšné veřejné sféře, občanské společnosti i firmám. Vzhledem k probíhající evropské diskusi o povaze transferu a valorizace a o potřebě inovativních řešení celospolečenských výzev se proto koncepce nesnaží předkládat jednoznačné vymezení a bezchybná řešení. Vybízí naopak k experimentování a hledání nových cest.

Nabízí se tak příležitost adaptovat prostředí AV ČR jako jedné z prvních akademických entit v ČR na širší pojetí zhodnocování znalostí v souladu s mezinárodními doporučeními. Ve světle nutnosti efektivněji pracovat s novými poznatky a znalostmi, které generuje výzkumné prostředí, se otevírá příležitost oceňovat širší spektrum aktivit a výstupů a vytvářet nová partnerství.

Aktivity v oblasti transferu a zhodnocování znalostí by měly reagovat na společenskou poptávku a potřebu po konkrétní expertíze. Rovněž je ale nezbytné, aby si AV ČR uchovala vlastní nezávislost, využila interdisciplinární potenciál a posilovala svou schopnost nastolovat společensky významné otázky a aktivně se zapojovat do veřejné debaty.

Dokument vymezuje jako své hlavní téma transfer a zhodnocování poznatků a znalostí, odlišuje jej od popularizačních a osvětových aktivit. Transfer vymezuje s pomocí tří klíčových principů: konkrétním zacílením a ambicí vytvořit novou hodnotu a prostor pro praktické uplatnění u externího partnera, snahou získat zpětnou vazbu a také průběžně vyhodnocovat míru úspěchu.

Koncepce se dále soustředí na uvádění výzkumných poznatků do praxe ve formátech, které generují další přidanou hodnotu v podobě společenských, případně též ekonomických, benefitů. Pojmenovává předpoklady a kroky, které je vhodné učinit, aby AV ČR zlepšila své fungování ve vztahu k tvorbě veřejných politik (*Science4Policy*).

Předkládaná koncepce tím doplňuje strategické dokumenty AV ČR, především *Koncepci rozvoje činnosti AV ČR*, *Strategii transferu znalostí a technologií Akademie věd ČR* a *Koncepci komunikační strategie AV ČR*. Možný přínos společenských a humanitních věd zmíněné dokumenty AV ČR zatím cíleně neřešily, tato koncepce má ambici tato bílá místa pokrýt.

Koncepce předkládá návrhy konkrétních opatření a doporučení ve třech klíčových oblastech: a) interní prostředí, využívání a posilování organizačních kapacit i posílení individuální motivace, b) komunikace vnitřní i vnější a c) systémová řešení, zejména na národní úrovni. Cílem je vytvořit takové prostředí, které bude podporovat výzkumníky a výzkumnice, kteří mají zájem podílet se na transferu znalostí, ať již komerčním či nekomerčním.

Obsah

Koncepce transferu a zhodnocování znalostí AV ČR s důrazem na potenciál společenských a humanitních věd	1
Shrnutí	1
Obsah	2
Úvod	3
<i>Vymezení transferu znalosti</i>	4
<i>Cíle koncepce</i>	5
<i>Struktura a rozsah koncepce</i>	8
<i>Implementace koncepce</i>	8
Principy transferu a zhodnocování znalostí	9
Klíčové oblasti, cíle, opatření a doporučení	10
Zdroje a data	11
Příloha č. 1: Přehled opatření	12

Úvod

Tato koncepce si klade za cíl zvýšit potenciál praktické aplikace poznatků všech oborů, a to zejména ve společenských a humanitních vědách. Zvládnutí komplexnosti a dynamiky společenských a technologických změn vyžaduje **efektivní uplatňování výsledků výzkumu v praxi – a to nejen ve firmách, ale i ve veřejné sféře či občanském a neziskovém sektoru**. Předkládaná koncepce zároveň reaguje na vysoce potřebný a aktuální posun od tradičního vnímání (technologického) transferu směrem k širšímu potenciálu **zhodnocování znalostí**. Hledání nových podob dosahování společenské relevance, postupů i způsobů hodnocení vyžaduje otevřenost k inovacím i nutnost testovat nové přístupy a učit se ze získaných zkušeností.

Stejně jako se sociokulturní a politické fenomény prolínají s technologickým rozvojem, **tak i velké společenské výzvy jsou vzájemně provázané a vyžadují dialog společenských a humanitních věd s vědami přírodními a technickými**. Je třeba na ně **reagovat interdisciplinárně**, jak AV ČR činí v podobě výzkumných programů Strategie AV 21, a **těžít z potenciálu všech forem znalostí, včetně docenění i těch poznatků a aktivit, které nemají přímý finanční přínos a přinášejí výhody pro společnost v jiné podobě**. Mnohé výstupy společenských a humanitních věd mají navíc zcela autonomní potenciál přinášet společensky prospěšná řešení, bez nutnosti přímé vazby na objevy technických a přírodovědných oborů.

Příklad dobré praxe: Aktivity využívající interdisciplinární přístup pro řešení konkrétních praktických potřeb s významným aspektem využití poznatků společenských a humanitních věd

Forum Virium je soukromá finská entita zřízená městem Helsinky za účelem cíleně podporovat spolupráce napříč vědními oblastmi a různými druhy inovačních aktérů pro účely řešení potřeb města Helsinky a následně „agilní pilotování“ nalezených řešení, opět ve spolupráci s výzkumnými organizacemi. Konkrétním příkladem může být například role výzkumníků při zavádění otevřené participativní platformy a práce s daty o rozhodnutích městské rady nebo snahy podpořit zdravější životní styl a komunitní život bez alkoholu na základě výzkumu místních univerzit. Podobným způsobem začínají fungovat i další evropská města, například Viladecans ve Španělsku.

Tuto potřebu vyjadřují i **nedávné kroky na evropské úrovni**. Zvyšuje se **důraz na co nejširší využití a maximální zhodnocení všech typů znalostí a know-how**. Rada EU v prosinci 2022 v dokumentu *Hlavní zásady zhodnocování znalostí* (2022/2415) doporučila využívat různé metody a nástroje pro tvorbu politik založených na faktech, jež pomohou řešit problémy udržitelnosti. To znamená propojit sociální, hospodářské a environmentální politiky a podporovat sociální a politické inovace.

Na tento dokument navazují praktické „kodexy správné praxe“ (*codes of practice*), které představují nové pojetí znalostí jako duševních aktiv a zdůrazňují potřebu strategie pro jejich využití k ekonomickému a společenskému prospěchu.¹ Důležité je rovněž **systematicky**

¹ DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2023/498 ze dne 1. března 2023 o kodexu správné praxe pro normalizaci v Evropském výzkumném prostoru, dostupné [zde](#); DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2023/499 ze dne 1. března 2023 o kodexu dobré praxe pro řízení duševních aktiv za účelem zhodnocování znalostí v Evropském výzkumném prostoru, dostupné [zde](#); DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2024/774 ze dne 1. března 2024 o kodexu dobré praxe pro společnou tvorbu průmyslu a akademické obce za účelem zhodnocování znalostí, dostupné [zde](#); DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2024/736 ze dne 1. března 2024 o kodexu správné praxe pro zapojení občanů do zhodnocování znalostí, dostupné [zde](#).

zapojovat občany, občanskou společnost a neziskový sektor, kteří jsou v roli spoluvůrců inovativních řešení klíčoví pro úspěšné zhodnocování znalostí. **Podstatné je zohledňovat potřeby** aplikačních partnerů a zapojovat je do designu a aktivního spoluutváření výzkumu a jeho výstupů v co nejranější fázi a zaměřovat se **na konkrétní uživatele a zvolení vhodného formátu**, nikoliv jen na začátek procesu v podobě „vyslání“ (zveřejnění) znalosti. Toto pojetí reflektují i [Závěry Rady EU](#) a očekává se jako jedno z prioritních témat i budoucích předsednictví. Nedávno publikovaná [Draghiho zpráva](#) také zdůrazňuje potřebu interdisciplinárních přístupů pro tvorbu inovací. Stejně tak se pracuje na zajištění souladu mezi doporučujícími *Hlavními zásadami* a Rámcem pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2022/C414/01).

Nový koncept se odráží i v přístupu Technologické agentury ČR a rozšíření záběru programu Sigma a jeho výzvy na podporu Proof of Concept nad rámec tradiční komercializace. Do budoucna lze jak ze strany TA ČR, tak i na evropské úrovni očekávat více dotačních programů podporujících zhodnocování znalostí i s důrazem na nekomerční využití.

Vymezení transferu znalosti

Transfer znalostí (či poznatků) není pro akademickou obec něčím zcela novým. Snaha komunikovat výsledky výzkumu, přenášet je do praxe a ovlivňovat společnost je integrální součástí (nejen) společenskovedního výzkumu.² Transfer znalostí je chápán velmi široce, jako synonymum činností, které přesahují odborné publikační aktivity.³ Za příjemce transferu znalostí je proto mnohými vědci a vědkyněmi považována i obecná veřejnost. Nejčastěji je spojován s osvědčenými komunikačními nástroji, popularizačními a osvětově-vzdělávacími aktivitami a přímým kontaktem se čtenářstvem publikací. Pro kontext této koncepce je ale (stejně jako u přírodních a technických oborů) **nezbytné odlišit transfer znalostí od komunikace vědy, popularizace a výuky.**

S cílem zvýšit podíl prakticky uplatnitelných (a uplatněných) výstupů s důrazem zejména na oblast společenských a humanitních věd se tato koncepce soustředí na výše popsané užší pojetí zhodnocování znalostí a vymezuje jej pomocí tří vzájemně provázaných aspektů:

- schopností zacílit na konkrétní uživatele znalostí, tzn. získat aplikačního partnera či garanta, který bude usilovat o využití nových poznatků plynoucích z výzkumu a uplatnit tyto znalosti jako přidanou hodnotu pro řešení konkrétního problému či společensky prospěšnou inovaci;
- snahou navazovat dlouhodobá partnerství s uživateli znalostí všech typů a získávat od nich zpětnou vazbu o využití znalostí;
- sledováním a vyhodnocováním dopadu těchto aktivit a míry „užitečnosti“ a prospěšnosti a učením se z pozitivních zkušeností i případných neúspěchů.

² Za běžnou součástí akademické činnosti jej považuje 70 % z 339 respondentů dotazníkového šetření podniknutého mezi zaměstnanci a zaměstnankyněmi ústavů III. vědní oblasti.

³ Z 26 nabízených konkrétních příkladů aktivit bylo v dotazníkovém šetření označil průměrně jeden respondent 14 různých aktivit.

Koncepce zároveň nechce duplikovat již etablované aktivity AV ČR na poli popularizace, komunikace vědy a výuky. Ve všech případech jde o důležité činnosti, které se mohou doplňovat, ale neměli bychom je slučovat či vzájemně zaměňovat. Zároveň je možné, že některé aktivity výše uvedené principy naplňují, ale jako transfer znalostí dosud nebyly chápány. Důležité je vymezení potenciálního uživatele, ať již na institucionální či profesní rovině. Definování cílových skupin např. z hlediska zájmu (např. literatura, výtvarné umění atp.) či socio-demografických kritérií (pohlaví, věk, region) není dostatečné. Stejně tak metriky zásahu, dosahu či prodejnosti mají jen velmi omezenou vypovídací schopnost o tom, zda a jaké poznatky si recipienti osvojili. Transferem znalostí tedy není každá beseda, výstava či on-line přednáška nebo kurz, ale všechny tyto aktivity mohou obsahovat prvky zacílení, dlouhodobosti a zpětné vazby.

Příklad dobré praxe: Praktická aplikace know-how plynoucího z výzkumu pro komerční i nekomerční využití, včetně vyústění v akademickém spin-offu

Projekt s kulturně-historickým zaměřením [Visitis](#) analyzoval na objednávku pražské městské společnosti Prague City Tourism jak lépe zacílit turistickou nabídku na návštěvníky z konkrétních zemí. Výzkum, do kterého byla zapojena řada ústavů AV ČR (Sociologický a Orientální ústav AV ČR, dále Filosofický ústav AV ČR, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Ústav pro českou literaturu AV ČR, Historický ústav AV ČR, Ústav dějin umění AV ČR, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Etnologický ústav AV ČR, Slovanský ústav AV ČR a Archeologický ústav AV ČR, Praha), zkoumal motivace turistů pro návštěvu Prahy a hledal kulturní a historické spojovací prvky mezi Prahou a zeměmi, odkud přijíždí do Prahy nejvíce turistů, s cílem vytvářet nabídku sofistikovaných produktů a služeb pro kultivované a bonitnější turisty.

Produkty herního studia [Charles Games](#), které vzniklo jako univerzitní spin-off společnost, staví na kombinaci využití kvalitně zpracovaných archivních historických či jiných dokumentárních materiálů a výzkumných dat, dobrého naprogramování a grafiky s cílem vytvářet jednak komerčně úspěšné hry, jednak výukové simulace osvětlující konkrétní historické okamžiky či aktuální ekologická a další

Důležité je také zohledňovat, že **úspěšnost** přenosu poznatků i zhodnocování znalostí **se může projevit až s delším časovým odstupem**. Vyžaduje tedy nejen trpělivost, ale i otevřenost k nejistotě, zvrátitelnosti i neúspěchům. Z nich je třeba se učit, zohledňovat je v dalším postupu, nikoliv je trestat a podporovat tak kulturu strachu z chyb a angažovanosti.

Cíle koncepce

Rozvoj transferu znalostí je úkolem celého vědního ekosystému – vyžaduje zásadní změnu paradigmatu a systémové změny v politice vědy a výzkumu i drobnější změny v rámci fungování jednotlivých institucí i změnu individuálních postojů výzkumníků samotných.⁴

Navíc, pro část veřejnosti je bez dostatku konkrétních inovací viditelných v běžném životě těžké pochopit, proč investovat veřejné prostředky do výzkumu a proč financovat akademické instituce. Výzkumná činnost se mnoha lidem může zdát netransparentní, neefektivní, či dokonce neužitečná. **Pokud běžní občané i politici uvidí konkrétní vědecké výstupy**

⁴ Na národní úrovni by změny v tomto ohledu měl přinést připravovaný nový zákon o výzkumu, vývoji, inovacích a transferu znalostí, který by měl nahradit v současnosti platný zákon č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje.

uvedené užitečným způsobem do praxe, včetně těch ze společenských a humanitních věd, mohou získat větší porozumění a pochopení pro alokaci rozpočtu na vědu a výzkum.

Zhodnocování znalostí usiluje o maximalizaci pozitivního dopadu a společenské relevance, které mohou, ale také nemusí být doprovázeny ekonomickými benefity. Zároveň je třeba mít na paměti, že **efektivní přenos poznatků v rámci rozhodování založeného na důkazech (Evidence-informed Decision Making) může v řadě případů vést k vyšší efektivitě a v konečném důsledku také k finančním úsporám**, ať již na straně veřejných rozpočtů, domácností, nebo soukromého sektoru. To se týká například sociologického, ekonomického, psychologického, antropologického či archeologického výzkumu.

Další možné podoby transferu a zhodnocování znalostí v kontextu společenských a humanitních věd

Aplikace [HistoryLab](#) je dílem širokého konsorcia institucí s významným zastoupením ústavů AV ČR. Inovativní přístup podporuje badatelskou výuku s historickými prameny v dějepise 20. století a je testován v praxi na řadě škol. Nabízí učitelům a žákům bezpečné prostředí, v němž mohou tvořivě pracovat a nebát se chyby. Díky tomu si hravou formou osvojují dovednosti a principy historického myšlení, čímž rozvíjejí svou historickou gramotnost i porozumění současnému světu.

[Česká knižnice](#) je dlouhodobě koncipovaná ediční řada, která si klade za cíl představit v reprezentativní a textově spolehlivé podobě stěžejní díla české literatury od jejích počátků k dnešku. Na jejím vydávání se podílí Ústav pro českou literaturu AV ČR. Více než třetinu autorů vydaných v České knižnici zařadil CERMAT na Seznam literárních žánrů a autorů k didaktickému testu z českého jazyka a literatury. K jednotlivým dílům zařazeným do České knižnice vydává ÚČL zdarma dostupné interpretace ve struktuře odpovídající požadavkům na státní maturity, přispívá tím tedy navíc k vyšší kvalitě a standardizaci podkladů pro studenty.

To nicméně neznamená, že některé formy transferu znalostí nemohou a nemají směřovat ke komerčnímu uplatnění, ať již v podobě licencovaného duševního vlastnictví či založení spin-off společností.

Příklad dobré praxe: Komerční zhodnocení know-how plynoucího z vlastního výzkumu s významným pozitivním dopadem pro společnost

Tým dopravních psychologů Centra dopravního výzkumu v.v.i. dlouhodobě pracoval s daty o řidičích, kteří se dopustili nejzávažnějších dopravních přestupků. Často mělo chování těchto řidičů za následek těžké ublížení na zdraví či smrt dalších účastníků provozu, pachatelé se podobného jednání často dopouštěli opakovaně, a to i poté, co jim byl zabaven řidičský průkaz, případně byli potrestáni významnou pokutou nebo odnětím svobody. Teprve na základě vlastního dlouhodobého výzkumu byla vypracována a otestována metodika nových schémat psychologické intervence vůči této kategorii pachatelů (tedy cílené terapie pro řidiče, kteří i přes zákaz opakovaně zapříčinili nejzávažnější dopravní nehody). Jde o vysoce specializované školení, které může vést pouze lektor s akreditovanou certifikací. Povinnost pro recidivisty takovým akreditovaným školením projít se navíc podařilo zakotvit v legislativě, stejně jako skutečnost, že školení je zpoplatněno. Dosavadní data ukazují vysokou účinnost, tedy fakt, že proškolení pachatelé se znovu dalších závažných dopravních přestupků nedopouštějí (a tudíž se na silnicích můžeme cítit bezpečněji), jednak, že proškolení certifikovaných lektorů a aktualizace metodik přináší domovskému výzkumnému ústavu významné finanční příjmy. Aktivity jsou v současné době koordinovány interně, nedošlo k jejich vyčlenění do externí spin-off společnosti, více na <https://www.metodickecentrum.cz/o-nas/>

Základem úspěšného přenosu je **dialog s uživateli znalostí. Poroste proto význam využívání zpětnovazebních a evaluačních technik a mechanismů**, což se neobejde bez rozvoje dovedností v těchto oblastech a nových kapacit v ekosystému vědy, výzkumu a inovací. Přírozeným partnerem akademických pracovníků je veřejná správa a její snaha zlepšit využití výsledků výzkumu při tvorbě veřejných politik (Science4Policy).⁵

Praktická aplikace know-how v kontextu spolupráce s veřejným sektorem (Science4Policy)

Jedná se o spolupráce s veřejnou správou s cílem napomáhat identifikovat nové trendy a připravovat pro ně nové strategické, metodické a legislativní rámce. To lze řešit buď zcela nezávisle bez konkrétního požadavku veřejného sektoru nebo v podobě bližší smluvnímu výzkumu, kdy si veřejnoprávní subjekt zpracování konkrétní analýzy objedná. Dlouhodobě se této formě zhodnocování věnuje think-tank Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu [IDEA](#) při CERGE-EI či expertní stanoviska garantovaná různými ústavů AV ČR publikované v řadě [AVex](#). Formulaci doporučení pro státní správu na základě interdisciplinární analýzy dat a zhodnocování poznatků univerzit a ústavů AV ČR se věnuje také konsorcium [SYRI](#) sdružující výrazné osobnosti i z řady ústavů AV ČR.

Mezi další konkrétní příklady v této kategorii lze uvést doporučení Sociologického ústavu AV ČR, který v rámci programu TAČR ÉTA ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti mapoval různé formy [korupce ve vybraných sektorech](#). Výsledky tohoto výzkumu mají ambici posloužit ministerstvům, ale i dalším odborníkům, akademikům a veřejnosti pro efektivnější boj s korupcí

Zároveň je důležité zdůraznit, že společenská relevance vědy spočívá i ve **schopnosti nastolovat témata veřejné diskuse (agenda setting)** a zaujímat kritickou pozici vůči diskurzu, poskytovat kontexty a podporovat sebereflexi a kritické a koncepční myšlení. Devízou AV ČR je její **nezávislost a dobré jméno spojené s excelencí ve veřejném zájmu**, které dodává věrohodnost činnosti think-tanků, policy paperů a vyvolává zájem ze strany médií. Oba aspekty přenosu a valorizace znalostí jsou rovnocenné a je třeba usilovat o jejich vyváženost.

AV ČR se proto zaměří zejména na **vnitřní koordinaci, sdílení informací a budování kultury partnerství** tak, aby byla schopna efektivně odpovídat na potřeby státní správy a zároveň stanovovat vlastní témata a být klíčovým hráčem v řešení společenských výzev i identifikaci budoucích trendů. **Úspěšnost transferu znalostí je možné zvyšovat i meziinstitucionální spoluprací**, a to zejména s univerzitami, s nimiž AV ČR sdílí společná pracoviště a na nichž vědečtí pracovníci a pracovnice působí jako pedagogové.

Příklad dobré praxe: Praktická aplikace know-how plynoucího z výzkumu pro primárně nekomerční využití a pozitivní společenský dopad iniciovaná soukromým sektorem

Projekt [Za bezpečný domov](#) realizovalo široké konsorcium partnerů (IKEA, Univerzita Karlova, Sociologický ústav AV ČR a neziskové organizace) za finanční podpory společnosti [IKEA](#), která si stanovila boj proti domácímu násilí jako prioritu strategie firemní společenské odpovědnosti. Zapojené výzkumnice a jejich domovské instituce tím získaly příležitost praktického využití výzkumných poznatků a analýzy dat pro úpravy metodik neziskových organizací a následně pro úpravy zastaralé legislativy s cílem [zlepšit podmínky pro prevenci a identifikaci domácího násilí a zacházení s jeho oběťmi](#).

⁵ Často též Science2Policy. Srov. doporučení OECD z *Přezkumu stavu veřejné správy v České republice* (2023) zaměřeného na všestrannou podporu rozhodování založeného na důkazech, dostupné [zde](#). Doporučení bylo dále rozpracováno v TSI projektu *Building capacity for evidence-informed policymaking in governance and public administration in a post-pandemic Europe*, jehož výstupy budou zveřejněny až v roce 2025.

Struktura a rozsah koncepce

Dokument předkládá popis současného stavu a reflektuje zkušenosti vědeckých i odborných pracovníků a pracovníků ve společenských a humanitních vědách. Odkazuje proto na výsledky dotazníkového šetření, bližší informace jsou uvedeny v kapitole *Zdroje a data*. Koncepce rovněž bere v potaz zahraniční zkušenosti, příklady dobré praxe a doporučení renomovaných institucí (Společného výzkumného střediska Evropské komise,⁶ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj⁷). Na jejich základě stanovuje konkrétní cíle a opatření, podporující aktivity a viditelnost AV ČR v této oblasti.

Navržené kroky a doporučení mají zejména metodickou, procesní a organizační povahu. Navržená opatření navíc budou doplňovat příklady dobré praxe, jež mohou sloužit jako modelové situace pro různé formáty zhodnocování znalostí. To však neznamená, že opatření a doporučení nemohou být relevantní také pro další vědní oblasti. Celá koncepce tak může sloužit jako inspirace i pro vědy o živé a neživé přírodě a zejména pro oboustranné překračování oborových hranic. **V budoucnosti se buď současná koncepce rozšíří, aby zahrnovala specifika a potřeby různých oborů, nebo vzniknou samostatné strategické dokumenty pro ostatní vědní oblasti.**

Implementace koncepce

Předpokládaná **doba platnosti** předkládané koncepce je pro roky **2025 až 2026**. Následně bude připravena stručná hodnotící zpráva a připravena aktualizace. Zodpovědnost za vyhodnocení koncepce a přípravu aktualizace ponese CETAV.

Financování uvedených opatření a doporučení bude **kryto ze stávajících interních zdrojů** útvarů odpovědných za realizaci jednotlivých kroků. Pro konkrétní schválená opatření bude vyhodnocována případná potřeba doplňkového financování včetně relevantních zdrojů takového financování.

Na [webu CETAV](#) budou zveřejněny doplňkové materiály obsahující příklady **dobré praxe transferu znalostí a katalog postupů**, průběžně zde budou zveřejňovány i další tematicky relevantní materiály.

⁶ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/industrial-research-and-innovation/eu-valorisation-policy/knowledge-valorisation-platform_en

⁷ https://www.oecd.org/en/publications/building-capacity-for-evidence-informed-policy-making_86331250-en.html

Principy transferu a zhodnocování znalostí

Relevance

- Výsledky výzkumu pomáhají řešit či nastatolovat společenské problémy, relevance vyplývá z praktické potřeby. Společenská potřeba může být artikulována v diskusi s veřejnou sférou, neziskovými organizacemi či podnikatelským sektorem, může i vycházet z výsledků výzkumu.

Spolupráce a partnerství

- Je třeba identifikovat konkrétní/ho uživatele znalosti či cílovou skupinu.
- Je třeba vyjasnit očekávání a stanovit podmínky spolupráce (partnerství). Partnerství jsou často nezávazná, ale jejich předmět by měl být specifikován, např. prostřednictvím Letter of Intent či memoranda o spolupráci.
- Spolupráce může být mnohostranná a napříč sektory. Tato partnerství umožňují výměnu nápadů, dat, zkušeností a informací, podporují inovace a urychlují přenos znalostí.

Zprostřed- kování

- Pro partnerství je třeba efektivní zprostředkování umožněné zajištěním finančního a institucionálního zázemí, spolehlivým řízením, znalostí "terénu" (potřeb a jazyka) vládního i podnikatelského sektoru.
- Transferáři působí jako "dohazovači" (*knowledge brokers*), překladatelé, zprostředkovatelé, facilitátoři, odborníci na vyhledávání trendů, vyjednávači, prostředníci a projektoví manažeři. Podílejí se na identifikaci potenciálních uživatelů, podporu spolupráce na různých úrovních, správu duševních aktiv, podporu standardizace, zajištění efektivní zpětné vazby či shromažďování údajů o transferových aktivitách.
- Je vhodné volit srozumitelný jazyk a kratší formáty, přidanou hodnotu má shrnování znalostí (*knowledge synthesis*).

Dostupnost

- Je vhodné volit uživatelsky přívětivé nástroje a zajistit, aby ochrana duševního vlastnictví umožňovala široké šíření.
- Zároveň to nebrání tomu, aby ve vhodných případech bylo užívání znalostí zpoplatněno alespoň symbolicky a byly takto zajištěny příspěvky na údržbu a běžný provoz, příp. i rozvoj.

Měření dopadu

- Konečným cílem zhodnocování znalostí je vytvořit pozitivní společenský dopad např. v podobě snížení společenských nerovností, zlepšení kvality života či řešení globálních výzev, jako je změna klimatu, zdraví a udržitelný rozvoj.
- Důležité je mít přístup k hodnocení dopadu rozmyšlený co nejdříve, aby bylo možné začít včas shromažďovat potřebná data a informace.

Etika a transparence

- Transfer znalostí musí dodržovat vysoké etické standardy dané [Etickým kodexem vědecko-výzkumné činnosti AV ČR](#) a rámcem [Zodpovědného výzkumu a inovací](#).
- Nesmí být ohrožena vědecká integrita a nestrannost, je třeba pečlivě zvažovat i riziko střetu zájmů.
- Etické parametry úzce souvisejí i s bezpečnostními požadavky a ochranou know-how před zneužitím cizími mocnostmi.

Uvedené principy se stejně jako následující cíle a opatření nevztahují jen na aplikovaný nebo orientovaný výzkum, ale mohou platit i pro výstupy základního výzkumu.

Klíčové oblasti, cíle, opatření a doporučení

Předkládané cíle navazují na [reformu transferu](#) připravovanou Úřadem vlády ČR a dále rozvíjejí stávající koncepční a strategické dokumenty AV ČR:

Podle *Koncepce rozvoje činnosti AV ČR* patří socioekonomická relevance mezi důležité motivace pro výzkum. Podporuje transfer znalostí a technologií a spolupráci se státní správou při tvorbě strategických dokumentů a činnosti v poradních orgánech vlády.⁸

Strategie transferu znalostí a technologií Akademie věd ČR zdůrazňuje potřebu dále rozvíjet vztahy s veřejnou správou a subjekty, které mohou využít znalosti vycházející z pracovišť AV ČR. Vedle toho je třeba i vytvářet nové vztahy a zejména cíleně oslovovat relevantní aplikační partnery.⁹

Komunikaci s rozhodovací sférou dále rozpracovává *Koncepce komunikační strategie AV ČR*. Efektivní interní komunikace je klíčem k úspěšnému transferu znalostí a budování dlouhodobých vztahů s aplikačními partnery.

Ve světle výše uvedeného byly identifikovány tři klíčové oblasti, na které bude třeba se zaměřit s cílem transfer a zhodnocování poznatků ze společenských a humanitních oborů v rámci AV ČR významně posílit:

A. Budování kapacit a partnerství

- Stabilizovat centrální servisní podporu pro identifikaci potenciálních spoluprací a jejich následnou realizaci. Průběžně identifikovat a prezentovat potenciálně využitelné výstupy.
- Propojovat ústavy a výzkumníky s externími partnery v rámci transparentních a všestranně výhodných a přijatelných právních mantinelů a minimalizovat objem spoluprací probíhajících v „šedé zóně“.
- Hledat a ověřovat mechanismy, jak přiblížit nabídku a poptávku mezi zamýšlenými projekty, výsledky výzkumných projektů a potřebami externích partnerů, především z veřejné sféry (Science4Policy, veřejné zadávání a inovační partnerství apod.).
- Etablovat mechanismy monitoringu a evaluace hodnocení dopadů.
- Pracovat s daty napříč AV ČR jako s potenciálním produktem, jehož atraktivita a hodnota roste s objemem a propojením, tzn. sdílet data a informace, zajistit kompatibilitu či slučování databází.

B. Komunikace interní i externí

- Nastavit robustní komunikační strategii o transferu a zhodnocování znalostí a koordinovat ji s existujícími nástroji a kanály na všech úrovních (KAV, SSČ, ústavy) – jak směrem dovnitř k výzkumné komunitě, tak i ven směrem k veřejnosti.

C. Motivační nástroje

- Identifikovat dostupné a zavádět nové motivační nástroje zohledňující specifika společenských a humanitních oborů.
- Formalizovat, oceňovat a uznávat (např. zohledněním v kritériích pro atestace) doposud okrajové formy transferu a zhodnocování znalostí jako poskytování konzultací a analýz, členství v odborných grémiích státní správy atd.

⁸ *Koncepce rozvoje činnosti Akademie věd České republiky*, 2022, s. 8 a 10, dostupné [zde](#).

⁹ *Strategie transferu znalostí a technologií Akademie věd ČR*, 2022, s. 19.

Zdroje a data

Předkládaná koncepce vychází z kombinace kvantitativních a kvalitativních dat. Kvantitativní data byla získána z Informačního systém Kanceláře Akademie věd ČR a veřejně přístupných zdrojů (IS VAVAI, registr smluv). Cenným vstupem byly podněty vzešlé z účasti na TSI projektu *Building capacity for evidence-informed policymaking in governance and public administration in a post-pandemic Europe*, zejména účast na workshopech a spolupodílení se na písemných výstupech vč. návrhu kroků, jak posilovat vládnutí založené na poznacích. Koncepce rovněž čerpá z konzultací s vybranými řediteli ústavů ve III. VO. Pohled vědců a vědkyň je zastoupen v podobě odpovědí na dotazníkové šetření realizovaného Střediskem společných činnosti AV ČR, které proběhlo ve dnech 20. 3. – 9. 4. 2024 a v jehož rámci se zapojilo 339 vědců a vědkyň. Evropský kontext vychází z evropské legislativy a analýz v rámci [Mutual Learning Exercise on Knowledge Valorisation](#) z let 2023–2024 či akcí a dokumentů [evropské asociace ASTP](#) (Association of European Science and Technology).

Základní informace o dotazníkovém šetření

- Zapojili se do něj zejména vědečtí pracovníci a pracovnice (65 %) následování postdoktorandy/vědeckými asistenty (18 %), 6 % tvořili doktorandi a 11 % nevýzkumní pracovníci a pracovnice.
- Odpovídalo více žen (53 %) než mužů (39 %), 7 % osob neuvedlo pohlaví či neodpovědělo, 1 % uvedlo jinou identitu.
- Největší podíl respondentů označilo jako svůj hlavní obor historii a archeologii (30 %), lingvistiku a literaturu (28 %) a sociologii a behaviorální vědy (12 %), nejmenší podíl odpovídá oborům umění (8 %), filozofie (5 %), filologie (4 %), právo (3 %) a ekonomika (2 %); 8 % se neidentifikovalo s žádným oborem, 1 % neodpovědělo na otázku vůbec.
- Předmět dotazníku zaujal zejména pracovníky a pracovnice ve věku 30–49 let (39 %), osoby ve věku 50–59 let se podílely 15 % a 60–69 let 10 %, nejméně se zapojilo osob nad 70 let (2 %) a pod 30 let (3 %).
- Zapojilo se 10 cizinců, kteří vyplnili anglickou verzi dotazníku.

Příloha č. 1: Přehled opatření

